

Az iskoláskorú gyermekek felügyelete az EU-ban

tájékoztató

MI áll a kutatás hátterében?

A gyermekfelügyelet kérdése az európai szociálpolitikában egyre fontosabb üggyé lép elő. A gyermekfelügyelet biztosításának javítása az egyik legjobb módja annak, hogy bátorítsuk és megkönnyítsük a nők munkaerő-piaci részvételét, ezáltal törekedve a lisszaboni foglalkoztatási célok elérésére, amelyek 2010-re a nők körében 60%-os foglalkoztatási rátát írnak elő. A színvonalas gyermekfelügyelet biztosítása egyúttal a családokat is támogatja, elősegíti a munka és a magánélet közötti egyensúly megtalálását és – ami a legfontosabb – a gyermekek jólétéről is gondoskodik, mivel az is egyre inkább elismert tény, hogy a szegénység és a társadalmi kirekesztés még ma is sok gyermeket sújt Európa-szerte.

MILYEN célból végezték ezt a kutatást?

A gyermekfelügyelet ügyét az elmúlt években széles körben tanulmányozták. Az iskoláskorú (öt és 12 év közötti) gyermekek iskolán kívüli felügyelete azonban már nem kapott ekkora figyelmet. A gyermekfelügyeletnek ebbe a formájába beletartozik valamennyi, a kötelező iskolai tanórákon kívüli szervezett program, amelynek része a fizikai gondozás, a szocializáció, a játék és/vagy az oktatás. Az Alapítvány behatóan vizsgálta az iskolán kívüli gyermekfelügyeletet, különös tekintettel a gyermekfelügyeleti szektor foglalkoztatási fejleményeire és a helyes gyakorlatokra. A kutatás a témakör két fő aspektusát járta körül: a szakképzett gyermekfelügyelő munkaerő kialakulását támogató foglalkoztatási kezdeményezéseket és a hátrányos helyzetű térségekben (olyan területek, ahol a háztartásokat nagy arányban érinti a szegénység és a nélkülözés) élő gyermekeknek szóló szolgáltatások megfizethetőségét és fenntarthatóságát.

A vizsgált szolgáltatások közé tartoznak a napközik, az iskola előtti és utáni felügyeletet biztosító létesítmények a magán-, állami, illetve a harmadik szektorban, valamint más szabályozott és önkéntes szolgálatok. Az EU-ban fennálló helyzet szakirodalmának áttekintése mellett az első szakaszban a gyermekfelügyelet munkahelyteremtő képességét vizsgálták meg Ausztriában, Cipruson, Magyarországon, Lengyelországban, Svédországban és az Egyesült Királyságban. A hátrányos helyzetű térségekben biztosított gyermekfelügyelettel foglalkozó második szakaszban országos szinten elemezték a fennálló helyzetet Belgiumban, Csehországban, Észtországban, Németországban, Portugáliában és újfent az Egyesült Királyságban.

MILYEN megállapítások születtek?

Foglalkoztatás, képzés és szolgáltatások

- A gyermekfelügyeleti szektor összességében véve az EU egész területén növekszik. A munkakörülmények viszont a vizsgált tagállamokban a foglalkoztatási gyakorlatokat, a nyitva tartást és a lefedettséget tekintve igen különbözőek.
- Azokban a tagállamokban, ahol az iskolán kívüli gyermekfelügyeletet nagyrészt tanárok látják el, a gyermekfelügyelő dolgozók fizetése és presztízse jellemzően magasabb.
- A képzési rendszerek és a képesítések széles köre érhető el EU-szerte, ezen belül néhány tagállamban szakképzett tanárok biztosítják a felügyeletet, más tagállamokban pedig alacsonyabban képzett, tanári képesítéssel nem rendelkező személyzet végzi azt.
- A gyermekfelügyeleti szolgáltatásoknak meg kell felelniük a gyermekek igényeinek, és az ingergazdag, fejlesztő tevékenységek életkornak megfelelő választékát kell kínálniuk. Ugyancsak alapvető fontosságú, hogy a felügyelet a családok igényeihez is igazodjon, azaz rugalmas nyitva tartást és megfizethető szolgáltatásokat nyújtson.

Gyermekfelügyelet a hátrányos helyzetű térségekben

- A hátrányos helyzetű térségekben élő gyermekek számára elérhető létesítmények és szolgáltatások gyakran hiányoznak vagy elégtelenek.
- A hátrányos helyzetű térségekben az iskolán kívüli sikeres gyermekfelügyelet fő jellemzői, hogy az állami szektor támogatásával, közösségi részvétellel működik és összekapcsolt szolgáltatásokat nyújt.
- Az iskolán kívüli gyermekfelügyeleti szolgálatok működése sikeresebb, hatása pedig nagyobb, ha a helyi közösség részt vesz ezek kidolgozásában és irányításában.
- A hátrányos helyzetű térségekben élő családok gyakran több olyan problémával is szembesülnek, amelyeket a legjobban holisztikusan, más szolgálatokkal, például a szociális szolgálatokkal, az oktatással és az egészségügyi partnerségben működő felügyelet révén lehet kezelni.

- Egyes területeken az iskolán kívüli felügyelettel az etnikai kisebbségekből származó családok sajátos problémáit próbálják kezelni, ami hozzásegíthet a gyermekek jobb iskolai jelenlétéhez és eredményeihez, nyelvi támogatást nyújthat és elősegítheti a társadalmi beilleszkedést.
- Iskolán kívüli felügyeletet biztosítanak a testi fogyatékossgal, tanulási nehézséggel küzdő gyermekek, illetve az olyan háztartásokban élő gyermekek számára, ahol családon belüli erőszak, kábítószerrel vagy alkohollal való visszaélés vagy hasonló problémák fordulnak elő.

Társadalmi integráció és esélyegyenlőség

- A gyermekfelügyeleti szolgáltatásoknak támogatniuk kell a munka és a családi élet sikeres összeegyeztetését.
- A foglalkoztatás növekedése a gyermekfelügyeleti szektorban hozzásegíthet ahhoz, hogy minden gyermek számára biztosítani lehessen az esélyegyenlőséget, ugyanakkor fellendítheti a nők munkaerő-piaci részvételét.
- Az egyenlőséggel kapcsolatos kérdésekkel a szektorban és a szolgáltatásnyújtásban való foglalkoztatás szempontjából egyaránt érdemes foglalkozni.
- A gyermekfelügyeleti szektorban támogatni kellene a munkaerő sokszínűségét, tükrözve az általa ellátott gyermekek sokféleségét.
- A munkaerő a nemek szerinti összetételét tekintve nincs egyensúlyban, amivel foglalkozni kell: például olyan ösztönzőkkel, amelyek hatására a férfiakat nagyobb számban vennék fel a szektorba, illetve olyan példaképek segítségével, akik igazolják a gyermekfelügyelet, mint választott pálya értékességét.

A szociális partnerek szempontjai

A szakszervezetek több okból is pártolják az iskolán kívüli felügyelet biztosításának javítását. Az iskolán kívüli felügyelettel szerintük egyszerre több előnyre is szert lehet tenni: előnyös a munkavállalóknak, fellendíti a nők munkaerő-piaci részvételét, javítja a karrierépítési lehetőségeket, csökkenti a gyermeket nevelő munkavállalókat érő stresszt, a szülők és a gyermekek szempontjából egyaránt kedvező egészségügyi következményei vannak, ráadásul munkahelyeket biztosít, különösen a hátrányos helyzetű közösségekben. A szakszervezetek a felügyeletet ellátó személyzet foglalkoztatási feltételeinek és karrierlehetőségeinek javításában ugyancsak érdekeltek.

A munkáltatók hasonlóan szívesen fogadnák a szolgáltatás javítását. A hatékony verseny érdekében a vállalatoknak jó minőségű, megbízható és termelékeny munkaerőre van szükségük. Az iskolán kívüli felügyelet kedvezhet ennek, mivel kibővíti az alkalmazható munkavállalók körét, amelyből a munkáltatók válogathatnak. Ha a munkavállalók számára

elérhető a megbízható iskolán kívüli felügyelet, annak is nagyobb az esélye, hogy megmaradnak az adott munkáltatónál, ami igen fontos szempont, figyelembe véve egy alkalmazott felvételének és betanításának összesített költségeit. Ráadásul a hátrányos helyzetű térségekben a foglalkoztatás növelése a háztartások jövedelmeit is megnöveli, így a vállalkozásoknak is kedvez a helyi gazdaságban zajló pénzáramlás fokozódása révén.

A kormányoknak mindenképpen kedvez a jó minőségű, megfizethető és hozzáférhető felügyelet biztosítása, általánosságban is, de a hátrányos helyzetű térségekben különösen. Az ilyen felügyelet biztosítása hozzásegíthet a kormányzat stratégiai célkitűzéseinek megvalósításához, például a szegénység csökkentéséhez, a tanulmányi eredmények javításához, a gazdasági fejlődéshez, a társadalmi integrációhoz, a közbiztonsághoz, a jobb egészséghez és a munka és a magánélet jobb egyensúlyához. Segítségével a demográfiai változásból és a globális versenyből eredő hosszabb távú kihívások is könnyebben kezelhetők.

MI a következő lépés?

Jelenleg Európa-szerte igaz, hogy a felkínált gyermekfelügyeleti szolgáltatások sok esetben nem állnak rendelkezésre, magas költségekkel járnak, elérhetetlenek, gyenge minőségűek és nem megfelelően biztosítottak. Az egyik legfontosabb politikai kihívást ezért az jelenti, hogy Európa egész területén támogatásban részesüljön a minden gyermek számára egyformán kedvező gyermekfelügyelet.

Üdvözlendő és támogatásra méltó tehát minden, a felügyelet színvonalát és elérhetőségét javító kezdeményezés, hogy olyan iskolán kívüli felügyeletet lehessen biztosítani, amely gazdag tapasztalatokkal gyarapítja és támogatja a gyermekek személyes, érzelmi és kognitív fejlődését. A felügyelet minőségének emelése egyúttal a szülőket is megnyugtatja, hogy gyermekeik ellátásban részesülnek, amíg ők dolgoznak, ez pedig növeli a munkaerő-piaci részvételt és erősíti a gazdaságot.

A gyermekfelügyeleti szakpolitikát önálló szakpolitikaként kell továbbfejleszteni; a szociális védelemről szóló szakpolitikai menetrend fontos eszköz annak biztosításához, hogy az ilyen politika kidolgozása során a gyermekek álljanak a középpontban.

További információ

Teresa Renehan, információs összekötő tisztviselő:
ter@eurofound.europa.eu

Fő jelentések

Foglalkoztatásbeli fejlemények az iskoláskorú gyermekekre irányuló felügyelő szolgáltatások terén

<http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef0632.htm>

Iskolán kívüli gyermekfelügyeleti szolgáltatások a hátrányos helyzetű térségekben élő gyermekek számára

<http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef0752.htm>

Nemzeti jelentések

Elérhetők a: <http://www.eurofound.europa.eu/areas/labourmarket/childcare.htm> oldalon

Az Alapítvány más kutatásai

Egy másik, a gyermekfelügyeleti szektor jövőjével foglalkozó kutatási projektről a <http://www.eurofound.europa.eu/emcc> címen tájékozódhat

A gyermekfelügyelet munkaügyi kapcsolatokhoz fűződő aspektusát az *A munka és a családi élet összeegyeztetése és a kollektív tárgyalások az Európai Unióban: Az Eiro cikkeinek elemzése* című dokumentum tárgyalja: <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef0606.htm>

Európai alapítvány az élet- és munkakörülmények javításáért
Wyattville Road, Loughlinstown, Dublin 18, Írország
Telefon: (+353 1) 204 31 00
E-mail: postmaster@eurofound.europa.eu
Weboldal: <http://www.eurofound.europa.eu>